

VERSLAG VOORJAARSEXCURSIE VAN DE NMV

op 3, 4 en 5 mei 1980

Deelnemers: J.W. Biekart, E. Blanken, L.J.M. Butot, N. Dekker en echtgenote, J.W. Eggink, E. Gittenberger met echtgenote en kinderen, H.E. Haak, H. Hopman, H. Huneker met echtgenote, P. Kaas, W.J. Maassen, H. Menkhorst en echtgenote, T. Meijer, W.H. Neuteboom, J.G.B. Nieuwenhuis en echtgenote, H. Raven, J. Reudink, Th. Ripken, A.J.M. Rizzi, B. Schrieken met echtgenote en kinderen, G.J.M. Visser, T. de Winter, J.B. Zoder en zoon, J.A. Zoer.

Het grote aantal deelnemers vond zijn oorzaak in een gecombineerde excursie voor verzamelaars van land-, marien- en fossiel materiaal aan de Boullonnaiskust in Frankrijk (Pas de Calais). De excursies werden geleid vanuit het pittoreske plaatsje Wissant, tussen Cap Blanc-Nez en Cap Griz-Nez, waar de deelnemers elkaar 's avonds in gemoedelijke sfeer ontmoetten. De landslakkengroep stond onder leiding van E. Gittenberger, de mariene groep onder leiding van J. Reudink. Helaas bleek al snel dat door de krachtige Noordenwind het strand totaal leeggeveegd was, zodat de resultaten daar de volgende dagen erg matig waren.

De landslakkenmensen hadden meer succes, zoals uit de bijgevoegde lijst blijkt. Op 3 mei concentreerde het zoeken zich op de omgeving van Wissant, waar met name de fossielen op het strand grote aandacht kregen. 4 Mei werd 's morgens Cap Blanc-Nez bezocht en 's middags Cap Griz-Nez. 5 Mei ging iedereen zijn eigen weg, waarbij een kleine groep nog het Forêt de Guines bemonsterde.

H. Huneke en T. Rizzi hebben 's middags nog het strand van Duinkerken bezocht, waar zij redelijk hebben verzameld (zie lijst).

Fossielen

Op het strand tussen Wissant en Cap Blanc-Nez werden, in een door de zee geërodeerd klif, fossielen gevonden. Hier werden in de Gault klei (Albien, krijt) een blauwige klei met vaak gepyritiseerde fossielen, onder andere de volgende soorten aangetroffen:

<u>Neohibolites minimus</u>	(Miller)	- een belemniet
<u>Anahoplites planus</u>		- een ammoniet
<u>Inoceramus (Birostrina) sulcatus</u>	Parkinson	- een tweekleppige
<u>Nucula pectinata</u>	J. Sowerby	- een tweekleppige
<u>Dentalium decussatum</u>	J. Sowerby	- een stoottang
<u>Jurassiphorus fittoni</u>	(Roemer)	- een gastropode

° In het duin was een veenbank ontsloten waarin Tom Meijer Holocene land- en zoetwaterslakjes verzamelde.

Bij Cap Blanc-Nez zelf werden uit de afzettingen van het Krijt vele pyrietconcreties verzameld, deze lagen overal op het strand als bruine, roestige ballen.

Nog iets verder naar het noorden langs hetzelfde klif, even ten zuiden van Sangatte, is een fossiel klif te zien. (Slechts Han Reudink en Han Raven hebben dit klif op de laatste dag bezocht.) Het dateert uit een tussenijstijd toen de kustlijn iets anders liep. Het klif zelf is te zien alsook het fossiele strand ervoor, vol rolstenen. Tussen die rolstenen zijn wel mariene mollusken gevonden. Later is de kustlijn verplaatst en werd het vroegere strand zover opgehoogd dat het reliëfverschil met het klif geheel verdween. De sedimenten van deze opvulling, zo'n 20 meter dik, dateren uit het Pleistoceen en Holocene. Momenteel wordt er gediscussieerd over de vraag of het klif dateert uit het Eemien of uit een eerdere tussenijstijd. In ieder geval werd een monster genomen uit een mergel met landslakken die laag in het profiel plaatselijk voorkwam. In dit monster komen voor o.a.: Carychium minimum, Cochlicopa lubrica, Vallonia costata, Punctum pygmaeum, Nesovitrea hammonis en Arianta arbustorum. Zij moeten dateren uit één van de perioden tussen de ijstijden. Te zijner tijd zal Han Raven hier meer over schrijven. Tijdens het Holocene ontstond een nieuw klif.

Bij Cap Griz-Nez, tenslotte, zijn afzettingen uit het Jura ontsloten. Op een groot laagvlak waren grote halve bollen te zien, een opmerkelijke structuur waarvoor geen enkele bevredigende verklaring bestaat. In deze afzettingen komen vele fossielen voor, vooral van de oester Gryphaea.

Strandvondsten

In de hieronder volgende lijst zijn naast de gegevens van de /-(E), Voorjaarsexcursie/tevens de gegevens opgenomen van een Voorexcursie naar Wissant op 30 maart (V) en een excursie op 5 mei naar Duinkerken (D).

<u>Bivalvia</u>	E	V	D
<u>Mytilus edulis</u> L.	+	+	+
<u>Chlamys opercularis</u> L.	+		
<u>Chlamys varia</u> L.	+	+	+
<u>Ostrea edulis</u> L.	+	+	
<u>Kellia suborbicularis</u> Montagu			+
<u>Myrella bidentata</u> Montagu	+		+
<u>Montacuta ferruginosa</u> Montagu			+
<u>Astarte triangularis</u> Montagu			+
<u>Cerastoderma edule</u> L.	+	+	+
<u>Laevicardium crassum</u> Gmelin	+		
<u>Spisula solida</u> L.	+	+	
<u>Phaxas pellucidus</u> Pennant	+		
<u>Angulus fabulus</u> Gmelin		+	+
<u>Macoma balthica</u> L.	+	+	
<u>Donax vittatus</u> Da Costa	+	+	+
<u>Abra alba</u> Wood	+	+	+
<u>Venus verrucosa</u> L.	+		
<u>Venerupis senegalensis</u> Gmelin	+	+	+
<u>Petricola pholadiformis</u> Lamarck	+		+
<u>Mya truncata</u> L.	+	+	
<u>Mya arenaria</u> L.			+
<u>Hiatella arctica</u> L.		+	+
<u>Saxicavella jeffreysi</u> Winckworth			+
<u>Barnea candida</u> L.	+		
<u>Zirfaea crispata</u> L.	+	+	
<u>Gastropoda</u>			
<u>Patella vulgata</u> L.	+	+	
<u>Gibbula cineraria</u> L.		+	
<u>Calliostoma zizyphinum</u> L.	+		
<u>Tricolia pulla</u> Da Costa	+		
<u>Littorina littorea</u> L.	+		
<u>Littorina obtusata</u> L.	+		
<u>Littorina saxatilis</u> Olivi		+	
<u>Peringia ulvae</u> Pennant	+		+
<u>Alvania lactea</u> Michaud			+

(Gastropoda, vervolg)	E	V	D
<u>Cingula semicostata</u> Montagu	+		
<u>Putilla semistriata</u> Montagu	+		
<u>Turboella parva interrupta</u> Adams			+
<u>Tornus subcarinatus</u> Montagu			+
<u>Caecum glabrum</u> Montagu			+
<u>Epitonium clathrus</u> L.	+		+
<u>Epitonium clathratulum</u> Kanmacher			+
<u>Crepidula fornicata</u> L.	+		+
<u>Trivia arctica</u> Pulteney	+		
<u>Trivia monacha</u> Da Costa		+	
<u>Polinices catena</u> Da Costa	+	+	
<u>Polinices polianus</u> Della Chiaje	+		
<u>Nucella lapillus</u> L.	+	+	+
<u>Buccinum undatum</u> L.	+	+	
<u>Hinia reticulata</u> L.	+	+	+
<u>Chrysallida spiralis</u> Montagu			+
<u>Odostomia</u> spp.	+		+
<u>Retusa alba</u> Kanmacher			+
<u>Ovatella myosotis</u> Draparnaud	+		

In Audresselles werden nog de zeenaaktslakken Lamellidoris bilamellata L. en Palio dubia Sars verzameld en de keverslak Lepidochitona cinereus L. Tevens kwamen hier nog vertegenwoordigers van andere groepen voor zoals zakpijpen, gorgelpijp, michelinmannetje, botervisje, strandkrab, noordzeekrab, zwemkrab en harig porceleinkrabbetje.

Landslakken & zoetwaterslakken

De bezochte vindplaatsen:

Frankrijk, dep. Pas-de-Calais

1, bos(achtig) gebied 2 à 3 km noordoostelijk van Wissant, overgaand van droog in vochtig (laagste gedeelte, bij een beekje), UTM DS04;

2, in en om Wissant, ruderaale terreintjes, duinen, UTM DS03;

3, Cap Blanc-Nez, in de duinen onder lage struikjes en temidden van overblijfselen van bunkers, UTM DS04;

4, Escalles, wegkant van het pad naar het strand en hoger gelegen delen zuidelijk daarvan, UTM DS04;

5, Escalles, (aanspoelsel bij) zoetwaterbronnetjes langs het strand UTM DS04;

6, moerasgebied 3 km zuidelijk van Wissant, UTM DS03;

7, Cap Gris-Nez, in de duinen, UTM CS93;

8, vochtig bos zuidelijk van Audinghen, 2 km noordelijk van Audresselles, UTM DS03;

9, Forêt de Guines, ca 3 km zuidoostelijk van Guines. UTM DS13.

De soortenlijst is gebaseerd op gegevens van: B = J.W. Biekart, G = E. Gittenberger, M = W.J.M. Maassen, N = W.H. Neuteboom, R = J.G.M. Raven, T = H.P.M.G. Menkhorst, W = A.J. de Winter. Materiaal verzameld gedurende een voorexcursie van R. Bank en E. Gittenberger (29, 30 maart 1980) is onder V gemeld.

De 50 verschillende soorten landslakken die werden vastgesteld, komen, met uitzondering van Cochlicella acuta en Oxychilus (Ortizius) helveticus ook in Nederland voor. Sommige soorten ervan zijn in ons land erg zeldzaam of beperkt tot een klein verspreidingsgebied, zoals bijv. Walcheren, met Lauria (L.) cylindracea, Trichia (T.) striolata en Theba pisana. Voor Cochlodina (C.) laminata en Macrogastra (Pseudovestia) rolphii daarentegen moeten we in Nederland naar Zuid-Limburg of Texel.

Het is vooral de combinatie van soorten die het departement Pas-de-Calais interessant maakt. Een tweede excursie naar dezelfde streek zou zinvol zijn om bewust naar soorten als Vertigo (V.) moulinsiana en Catinella (Quickella) arenaria te zoeken. Daarnaast zijn nog wel meer soorten te verwachten die nu niet werden gevonden. We zouden Pas-de-Calais als NMV-excursiegebied voor enkele jaren kunnen uitroepen en er de malacofauna zo grondig mogelijk gaan inventariseren.

Land- en zoetwaterslakken:

- Pomatias elegans (Müller): 1 G, T, W, M, N; 9 G, N, T, V.
- Carychium minimum Müller: 1 G, M, T, W; 8 W; 5 R.
- Carychium tridentatum (Risso): 1 G, 5 R.
- Galba (G.) truncatula (Müller): 1 V, 5 G, R; 6 B, T, W.
- Galba (Stagnicola) palustris (Müller): 6 B, T, W.
- Radix (R.) peregra (Müller): 1 W, 5 R.
- Planorbis planorbis (L.): 5 R.
- Anisus (A.) leucostomus (Millet): 6 B, W.
- Potamopyrgus (P.) jenkinsi (Smith): 1 W, 5 R.
- Aplexa (A.) hypnorum (L.): 6 T, W.
- Cochlicopa lubrica (Müller): 1 B, G, M, T, W, N, V; 2 W; 3 G, M, T, V; 5 R; 7 M, R; 8 M.
- Cochlicopa lubricella (Porro): 3 G, W.
- Columella edentula (Draparnaud): 1 G, M, W; 8 M.
- Vertigo (V.) pygmaea (Draparnaud): 3 B, G; 5 R.
- Pupilla (P.) muscorum (L.): 3 G, T, N, W; 1 W; 5 R.
- Lauria (L.) cylindracea (Da Costa): 1 B, G, N, T, W; 2 N, W; 3 G, M, N, T, V, W; 4 N; 7 G, M, N, R; 8 M.
- Vallonia pulchella (Müller) f. excentrica Sterki: 1 G, V; 3 B, G, V, W, 5 R.
- Vallonia costata (Müller): 3 G, W; 5 R.
- Ena (E.) obscura (Müller): 1 B, G, M, N, T, V, W; 2 W; 3 M, N; 4 G; 5 R; 7 M, N, W; 9 G, V.
- Succinea (Succinella) oblonga Draparnaud: 2 V; 6 B, T, W.
- Oxyloma elegans (Risso): 1 M, W; 5 G; 6 B, M, T, W.
- Punctum (P.) pygmaeum (Draparnaud): 3 G; 8 M.

(Land- en zoetwaterslakken, vervolg)

Discus (D.) rotundatus (Müller): 1 B, G, M, N, V; 2 M, W; 3 M, V;
4 N; 5 R; 7 R; 8 M, G, R; 9 G, N.

Arion (A.) ater (L.): 2 W.

Arion (Carinarion) circumscriptus (Johnston): 2 W, 8W.

Arion (Carinarion) silvaticus (Lohmander): 1 W.

Arion (Kobeltia) hortensis Férussac: 1 N, W; 4 N; 9 N; 2 W; 8 W.

Arion (Microarion) intermedius Normand: 3 V; 1 W.

Vitrina (V.) pellucida (Müller): 1 M, W; 3 M, V; 7 B, G, M; 8 M.

Vitrea (V.) crystallina (Müller): 1 G, M, V, W; 8 M.

Vitrea contracta (Westerlund): 1 G; 3 G, V, W; 5 R.

Nesovitrea hammonis (Ström): 3 G, N, W; 8 R.

Aegopinella nitidula (Draparnaud): 1 B, G, M, N, T, V, W; 3 G; 7 N, W;
8 M; 9 G, V.

Aegopinella pura (Alder): 8 M; 1 W.

Oxychilus (Oxychilus) helveticus (Blum): 1 G, M, T, V, W; 3 M, N, T, V, W;
4 N; 8 G, M, T, R, W; 9 G, N, V.

Oxychilus (Oxychilus) cellarius (Müller): 1 B, G, M, N, T, V, W; 3 G, V;
4 G, N; 8 M, G, R, W; 9 G, V.

Oxychilus (Oxychilus) draparnaudi (Beck): 1 B; 2 M, V, W; 7 W; 5 R.

Zonitoides (Z.) nitidus (Müller): 1 M, T, W.

Milax (M.) gagates (Draparnaud): 2 W.

Deroceras (D.) laeve (Müller): 1 W; 6 W.

Deroceras (D.) panormitanum (Lessona & Pollonera): 1 N; 4 N; 2 W.

Deroceras (Agriolimax) reticulatum (Müller): 1 W; 2 W; 7 W; 8 W.

Limax (L.) maximus Linné: 4 N.

Lehmannia marginata (Müller): 9 G.

Euconulus (E.) fulvus (Müller): 8 M.

Cochlodina (C.) laminata (Montagu): 9 G, N.

Clausilia (C.) bidentata (Ström): 1 B, G, M, N, T, V, W; 2 N, W; 4 N; 5 R;
7 M, N, R; 8 G, M, W, R; 9 G, T, V.

Clausilia (C.) dubia obsoleta A. Schmidt: 7 B, G, M, N, R, T, W; 5 R.

Macrogastra (Pseudovestia) rolphii (Turton): 9 G, N, T, V.

Balea (B.) perversa (L.): 1 B, G, M, N, T, W.

Candidula gigaxii (L. Pfeiffer): 3 G, M, N; 4 G.

Candidula intersecta (Poiret): 1 N, V; 2 N; 4 N; 5 R.

Cernuella (C.) virgata (Da Costa): 2 B, 4 G, T, N, W; 7 N.

Helicella (H.) itala (L.): 1 N; 3 G, M, N, V; 4 G.

Cochlicella acuta (Müller): 2 B, M, N, T, V, W; 4 G, M; 7 N, W; 5 R.

Monacha (M.) cantiana (Montagu): 1 B, G, N, T, V, W; 5 R.

Trichia (T.) hispida (L.): 1 B, G, M, N, T, V, W; 2 M, W; 3 G, M, N
W; 4 G; 5 R; 7 M; 9 G.

✓ Cecilioides (C.) acicula (Müller): 3 B, G, T, W; 5 R.

(Land- en zoetwaterslakken, vervolg)

<u>Trichia (T.) striolata</u> (C. Pfeiffer):	1 B, G, M, N, T, V, W; 2 M, W, V; 4 G, M, T, N, W; 7 N; 8 R.
<u>Arianta arbustorum</u> (L.):	9 G.
<u>Theba pisana</u> (Müller):	2 N, W; 4 G, W, M, N.
<u>Cepaea (C.) nemoralis</u> (L.):	1 G, V, W; 8 R.
<u>Cepaea (C.) hortensis</u> (Müller):	4 N, W; 7 B, N; 9 G; 8 G.
<u>Helix (Cornu) aspersa</u> Müller:	1 G, W; 2 B; 3 G, V, W; 4 N; 7 R, W.
<u>Pisidium</u> sp.:	5 R.

Namens de excursiecommissie

H. Menkhorst